

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 11ης Σεπτεμβρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινωνική ασφάλιση των διακινούμενων εργαζομένων — Κανονισμοί (ΕΟΚ) 1408/71 και (ΕΚ) 883/2004 — Εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία — Καθορισμός του αρμοδίου κράτους μέλους για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής — Περίπτωση κατά την οποία ο διακινούμενος εργαζόμενος και η οικογένειά του ζουν σε ορισμένο κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων τους και στο οποίο έχει εισπραχθεί οικογενειακή παροχή — Αίτημα λήψεως οικογενειακής παροχής στο κράτος μέλος καταγωγής μετά τη λήξη του δικαιώματος λήψεως παροχών στο κράτος μέλος κατοικίας — Εθνική ρύθμιση του κράτους μέλους καταγωγής η οποία προβλέπει τη χορήγηση τέτοιου είδους παροχών σε κάθε πρόσωπο που έχει δηλώσει κατοικία στο εν λόγω κράτος»

Στην υπόθεση C-394/13,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Nejvyšší správní soud (Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 2ας Μαΐου 2013, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 11 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο της δίκης

Ministerstvo práce a sociálních věcí

κατά

B.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τον M. Safjan, πρόεδρο τμήματος, τις A. Prechal (εισηγήτρια) και K. Jürimäe, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η B., εκπροσωπούμενη από τον V. Soukup, advokát,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Τ. Παπαδοπούλου,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον D. Martín και την P. Němečková,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 76 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 592/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008 (ΕΕ L 177, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και του άρθρου 87 του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ L 284, σ. 43, στο εξής: κανονισμός 883/2004).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Ministerstvo práce a sociálních věcí (υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών υποθέσεων) και της Β. με αντικείμενο απόφαση περί ανακλήσεως της χορηγήσεως οικογενειακών παροχών με το αιτιολογικό ότι η Τσεχική Δημοκρατία ήταν αναρμόδια για τη χορήγηση των παροχών αυτών.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1408/71

- 3 Το άρθρο 1 του κανονισμού 1408/71, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», ορίζει στο στοιχείο η' τα εξής:
«ως “κατοικία” νοείται η συνήθης διαμονή».

- 4 Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Γενικοί κανόνες», προβλέπει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17:

[...]

στ) το άτομο στο οποίο η νομοθεσία κράτους μέλους παύει να έχει εφαρμογή, χωρίς η νομοθεσία άλλου κράτους μέλους να καταστεί εφαρμοστέα κι αυτό σύμφωνα με έναν από τους κανόνες που αναφέρονται στα προηγούμενα στοιχεία ή με μια από τις εξαιρέσεις ή ειδικούς κανόνες που αναφέρονται στα άρθρα 14 έως 17, υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, σύμφωνα με τις διατάξεις αυτής και μόνο της νομοθεσίας.»

5. Εντασσόμενο στον τίτλο III, κεφάλαιο 7, του ίδιου κανονισμού, το άρθρο 76 του κανονισμού αυτού, το οποίο επιγράφεται «Κανόνες προτεραιότητας σε περίπτωση σωρεύσεως δικαιωμάτων οικογενειακών παροχών δυνάμει της νομοθεσίας του αρμόδιου κράτους και δυνάμει της νομοθεσίας της χώρας όπου τα μέλη της οικογένειας έχουν την κατοικία τους», ορίζει στην παράγραφο του 1 τα ακόλουθα:

«Όταν καταβάλλονται οικογενειακές παροχές, κατά την ίδια περίοδο, και για το ίδιο μέλος της οικογένειας λόγω άσκησης μιας επαγγελματικής δραστηριότητας, δυνάμει της νομοθεσίας του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου έχουν την κατοικία τους τα μέλη της οικογένειας, αναστέλλεται το δικαίωμα προς είσπραξη οικογενειακών παροχών που οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας άλλου κράτους μέλους, ενδεχομένως, κατ' εφαρμογή των άρθρων 73 και 74, μέχρι του ποσού που προβλέπεται από τη νομοθεσία του πρώτου κράτους μέλους.»

Οι κανονισμοί 883/2004 και (ΕΚ) 987/2009

6. Ο κανονισμός 1408/71 αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό 883/2004. Ο κανονισμός αυτός είναι εφαρμοστέος, βάσει του άρθρου 91, από την ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος του εκτελεστικού κανονισμού του. Ο κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για [τον] καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 (ΕΕ L 284, σ. 1), τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 2010.
7. Το άρθρο 1 του κανονισμού 883/2004, το οποίο επιγράφεται «Ορισμοί», προβλέπει, στο στοιχείο του ι', ότι ως «κατοικία» νοείται «ο τόπος στον οποίο διαμένει συνήθως ένα πρόσωπο.»
8. Το άρθρο 11, το οποίο επιγράφεται «Γενικοί κανόνες», παράγραφοι 1 και 3, στοιχείο ε', του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο παρών κανονισμός υπάγονται στη νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τον παρόντα τίτλο.

[...]

3. Με την επιφύλαξη των άρθρων 12 έως 16:

[...]

- ε) οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, στο οποίο δεν εφαρμόζονται οι διατάξεις των στοιχείων α' έως δ', υπάγεται στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας, με την επιφύλαξη άλλων διατάξεων του παρόντος κανονισμού που του εξασφαλίζουν παροχές δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών.»

9. Το άρθρο 87 του ίδιου κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Μεταβατικές διατάξεις», ορίζει στις παραγράφους του 1, 3 και 8 τα εξής:

«1. Δεν αποκτώνται δικαιώματα δυνάμει του παρόντος κανονισμού για την περίοδο πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του.

[...]

3. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, ένα δικαίωμα αποκτάται δυνάμει του παρόντος κανονισμού ακόμη και εάν αναφέρεται σε γεγονός που συνέβη πριν από την ημερομηνία εφαρμογής του στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος.

[...]

8. Εάν, ως συνέπεια του παρόντος κανονισμού, ένα πρόσωπο υπόκειται στη νομοθεσία κράτους μέλους άλλου από το καθοριζόμενο σύμφωνα με τον τίτλο II του κανονισμού [1408/71], η εν λόγω νομοθεσία εξακολουθεί να ισχύει ενόσω η σχετική κατάσταση παραμένει αμετάβλητη και εν πάση περιπτώσει για μέγιστη περίοδο 10 ετών από την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, εκτός εάν ο ενδιαφερόμενος υποβάλει αίτηση να υπαχθεί στην εφαρμοζόμενη νομοθεσία σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. [...]»

10 Το άρθρο 11 του κανονισμού 987/2009, το οποίο επιγράφεται «Στοιχεία για τον προσδιορισμό της κατοικίας», ορίζει τα εξής:

«1. Σε περίπτωση διάστασης απόψεων μεταξύ των φορέων δύο ή περισσότερων κρατών μελών σχετικά με τον προσδιορισμό της κατοικίας ενός προσώπου για το οποίο εφαρμόζεται ο βασικός κανονισμός, οι φορείς αυτοί προσδιορίζουν με κοινή συμφωνία το κέντρο συμφερόντων του εν λόγω προσώπου, βάσει συνολικής αξιολόγησης όλων των διαθέσιμων πληροφοριών που αφορούν συναφή στοιχεία, στα οποία μπορούν να περιλαμβάνονται ανάλογα με την περίπτωση:

α) η διάρκεια καθώς και η συνεχής παρουσία στην επικράτεια των σχετικών κρατών μελών·

β) η κατάσταση ενός προσώπου, στην οποία περιλαμβάνονται:

- i) η φύση και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ασκούμενης δραστηριότητας, και ιδίως ο τόπος όπου ασκείται συνήθως η δραστηριότητα, η σταθερότητα της δραστηριότητας, και η διάρκεια της τυχόν σύμβασης εργασίας,
- ii) η οικογενειακή κατάσταση και οι οικογενειακοί δεσμοί του,
- iii) η άσκηση τυχόν μη αμειβομένων δραστηριοτήτων,
- iv) στην περίπτωση σπουδαστών, η πηγή των εισοδημάτων τους,
- v) οι συνθήκες στέγασής του, και ειδικότερα ο βαθμός μονιμότητάς τους,
- vi) το κράτος μέλος όπου θεωρείται ότι βρίσκεται η φορολογική κατοικία του προσώπου.

2. Εάν η εφαρμογή των διαφόρων κριτηρίων βάσει συναφών στοιχείων όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν επιτρέπει στους σχετικούς φορείς να καταλήξουν σε συμφωνία, η βούληση του προσώπου, όπως προκύπτει από αυτά τα στοιχεία και τις περιστάσεις, και ιδίως οι λόγοι που το οδήγησαν στην απόφαση να μετακινηθεί, θεωρούνται καθοριστικά για τον προσδιορισμό του πραγματικού κράτους μέλους κατοικίας του.»

Το τσεχικό δίκαιο

11 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, κατά τα άρθρα 3 και 31, παράγραφος 1, δεύτερη περίοδος, του νόμου 117/1995, περί κοινωνικής αρωγής (zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální pomoci), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης διοικητικής αποφάσεως, κάθε φυσικό πρόσωπο, το οποίο έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο τσεχικό έδαφος σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 10a του νόμου 133/2000 περί δημοτολογίου και αριθμού εθνικού μητρώου και περί τροποποίησης ορισμένων νόμων [zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)], δικαιούται να λάβει το γονικό επίδομα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Η Β. έχει την τσεχική ιθαγένεια και ζει στη Γαλλία με τον σύζυγό της και την ανήλικη θυγατέρα της, η οποία γεννήθηκε στη Γαλλία. Η Β. και ο σύζυγός της έχουν, εντούτοις, ο καθένας κατοικία στην Τσεχική Δημοκρατία, της οποίας η διεύθυνση έχει καταχωριστεί σύμφωνα με το άρθρο 10 του νόμου 133/2000 περί δημοτολογίου και αριθμού εθνικού μητρώου και περί τροποποίησης ορισμένων νόμων.
- 13 Η Β. έλαβε επιδόματα ανεργίας στη Γαλλία, όπου ο σύζυγός της ασκεί επαγγελματική δραστηριότητα. Όλη η οικογένεια έχει ασφάλιση ασθενείας στη Γαλλία. Κατά το χρονικό διάστημα από τις 9 Φεβρουαρίου έως τις 30 Μαΐου 2009, η Β. βρισκόταν σε άδεια μητρότητας και, στο πλαίσιο αυτής, έλαβε στη Γαλλία επίδομα μητρότητας. Στη συνέχεια, κατά το χρονικό διάστημα από την 1η Ιουνίου έως τις 30 Νοεμβρίου 2009, η Β. έλαβε στο εν λόγω κράτος μέλος συμπληρωματική οικογενειακή παροχή, την καλούμενη «παροχή υποδοχής μικρού τέκνου», ή «ΡΑΙΕ», το ποσό της οποίας εξαρτάται από τα εισοδήματα του δικαιούχου. Μόλις ανάλωσε το δικαίωμά της λήψεως της εν λόγω παροχής, η Β. ζήτησε στην Τσεχική Δημοκρατία να της χορηγηθεί οικογενειακή παροχή.
- 14 Με απόφαση της 14ης Ιουνίου 2010, το Úřad práce (γραφείο για την απασχόληση) της Ostrava αποφάσισε να της χορηγήσει την εν λόγω παροχή από 1ης Δεκεμβρίου 2009.
- 15 Κρίνοντας ότι το δικαίωμα της Β. για λήψη οικογενειακής παροχής έπρεπε να αποτελέσει αντικείμενο νέας εκτιμήσεως από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 883/2004, δηλαδή την 1η Μαΐου 2010, η Krajský úřad Moravskoslezského kraje (περιφερειακή αρχή της Μοραβίας-Σιλεσίας), της οποίας οι αρμοδιότητες μεταφέρθηκαν στο Ministerstvo práce a sociální věci, αποφάσισε, με απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2010, να παύσει να της αναγνωρίζει το ευεργέτημα λήψεως της επίμαχης γονικής παροχής από 1ης Μαΐου 2010, με το αιτιολογικό ότι η Τσεχική Δημοκρατία δεν ήταν πλέον το αρμόδιο κράτος μέλος, καθόσον το κέντρο των συμφερόντων της Β. και της οικογένειάς της βρισκόταν στη Γαλλία.
- 16 Το αιτούν δικαστήριο έχει αμφιβολίες σχετικά με το ζήτημα εάν η Τσεχική Δημοκρατία είναι αρμόδια για τη χορήγηση των οικογενειακών παροχών στην Β. Εκτιμά ότι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η Τσεχική Δημοκρατία ήταν αρμόδια για τη χορήγηση αυτών των οικογενειακών παροχών, είναι αμφίβολο εάν τούτο εξακολουθεί να ισχύει και μετά την 1η Μαΐου 2010 λαμβανομένων υπόψη των νέων κανόνων περί κατοικίας που περιλαμβάνονται στον κανονισμό 987/2009.
- 17 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Nejvyšší správní soud (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 76 του κανονισμού [1408/71] την έννοια ότι, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως κατά τις οποίες η προσφεύγουσα, ο σύζυγος και το τέκνο της ζουν στη Γαλλία, όπου εργάζεται ο σύζυγος και βρίσκεται το κέντρο των συμφερόντων τους, η δε προσφεύγουσα έλαβε πλήρως στη Γαλλία την οικογενειακή παροχή ΡΑΙΕ (παροχή υποδοχής μικρού τέκνου), είναι η Τσεχική Δημοκρατία το αρμόδιο κράτος [μέλος] για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής-γονικού επιδόματος;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

2) Έχουν οι μεταβατικές διατάξεις του κανονισμού [883/2004] την έννοια ότι επιβάλλουν στην Τσεχική Δημοκρατία να χορηγεί οικογενειακές παροχές μετά τις 30 Απριλίου 2010, ακόμη και αν, από 1ης Μαΐου 2010, ο νέος ορισμός της κατοικίας (résidence) στον κανονισμό [987/2009] (άρθρα 22 επ.) ενδέχεται να επηρεάζει την αρμοδιότητα ενός κράτους;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα:

- 3) Έχει ο κανονισμός [883/2004], και ιδίως το άρθρο 87 αυτού, την έννοια ότι, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, η Τσεχική Δημοκρατία είναι, από 1ης Μαΐου 2010, το αρμόδιο κράτος [μέλος] για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής;»

Επί του παραδεκτού

- 18 Η Β. υποστηρίζει ότι τα ερωτήματα δεν έχουν καμία σχέση με την υπόθεση της κύριας δίκης για τον λόγο ότι αφορούν το δικαίωμά της λήψεως οικογενειακών παροχών από 1ης Δεκεμβρίου 2009 ενώ δεν αμφισβητείται ότι οι παροχές αυτές της οφείλονται για το χρονικό διάστημα από 1ης Δεκεμβρίου 2009 έως την 1η Μαΐου 2010, και η εν λόγω υπόθεση αφορά μόνον την απώλεια του συγκεκριμένου δικαιώματος από την ανωτέρω ημερομηνία.
- 19 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής αποφάσεως να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την ανάγκη εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προκειμένου το ίδιο να αποφανθεί όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται κατ' αρχήν να απαντήσει. Το τεκμήριο λυσιτέλειας που ισχύει όσον αφορά τα προδικαστικά ερωτήματα που υποβάλλουν τα εθνικά δικαστήρια μπορεί να ανατραπεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, οσάκις είναι πρόδηλον ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή οσάκις το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως, ή ακόμα το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβάλλονται (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση *Iberdrola Distribución Eléctrica*, C-300/13, EU:C:2014:188, σκέψη 16).
- 20 Εν προκειμένω, ουδόλωσ προκύπτει ότι η αιτούμενη από το εθνικό δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή ότι το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως. Κατά συνέπεια, καθόσον το Δικαστήριο έχει, εξάλλου, στη διάθεσή του τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβάλλονται, τα εν λόγω ερωτήματα είναι παραδεκτά, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η Β.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 21 Κατ' αρχάς πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο πλαίσιο της προβλεπόμενης από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου, στο τελευταίο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που θα του παράσχει τη δυνατότητα επιλύσεως της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό και εφόσον είναι αναγκαίο, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (αποφάσεις *Krüger*, C-334/95, EU:C:1997:378, σκέψεις 22 και 23, καθώς και *Hewlett-Packard Europe*, C-361/11, EU:C:2013:18, σκέψη 35).

- 22 Εν προκειμένω, με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί εάν ο κανονισμός 1408/71 έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση, βάσει της εθνικής νομοθεσίας του, οικογενειακής παροχής σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 23 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι διατάξεις του τίτλου II του κανονισμού αυτού σκοπούν ιδίως στην κατ' αρχήν υπαγωγή των ενδιαφερομένων στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ενός μόνον κράτους μέλους, έτσι ώστε να αποτρέπονται η σώρευση εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι περιπλοκές που μπορούν να ανακύψουν από αυτή. Η αρχή αυτή εκφράζεται ιδίως με το άρθρο 13, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Hudzinski και Wawrzyniak, C-611/10 και C-612/10, EU:C:2012:339, σκέψη 41).
- 24 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμοστέα στην περίπτωση της Β. νομοθεσία όσον αφορά το δικαίωμά της λήψεως οικογενειακών παροχών καθορίζεται με το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, σ' ένα άτομο που διέκοψε κάθε έμμισθη δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους και το οποίο, συνεπώς, δεν πληροί πλέον τις προϋποθέσεις του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού ούτε τις προϋποθέσεις κάποιας άλλης διατάξεως του εν λόγω κανονισμού για να υπαχθεί στη νομοθεσία ενός κράτους μέλους, έχει εφαρμογή, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο στ', του ανωτέρω κανονισμού, η νομοθεσία του κράτους όπου άσκησε προηγουμένως έμμισθη δραστηριότητα, εφόσον εξακολουθεί να κατοικεί εκεί (βλ., συναφώς, απόφαση Kuusijärvi, C-275/96, EU:C:1998:279, σκέψεις 29 και 34).
- 25 Κατ' εφαρμογήν της εν λόγω διατάξεως, η Β. εξακολουθεί, συνεπώς, να υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου άσκησε προηγουμένως έμμισθη δραστηριότητα και επί του οποίου βρίσκεται πάντα η κατοικία της, δηλαδή στη γαλλική νομοθεσία, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που προκύπτουν από την απόφαση περί παραπομπής.
- 26 Συναφώς πρέπει, πράγματι, να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1408/71, ο όρος «κατοικία» κατά την έννοια του κανονισμού αυτού σημαίνει τη συνήθη διαμονή, δηλαδή τον τόπο στον οποίο οι ενδιαφερόμενοι κατοικούν κατά κανόνα και στον οποίο βρίσκεται, επίσης, το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων τους και συνιστά, συνεπώς, αυτοτελή και ιδιαίτερη έννοια του δικαίου της Ένωσης (βλ. απόφαση Swaddling, C-90/97, EU:C:1999:96, σκέψεις 28 και 29). Από τα πραγματικά περιστατικά, τα οποία διαπίστωσε το αιτούν δικαστήριο και επαναλαμβάνονται στις σκέψεις 12 και 13 της παρούσας αποφάσεως, προκύπτει ότι η συνήθης διαμονή και το σύνηθες κέντρο των συμφερόντων της Β. βρίσκονται στη Γαλλία.
- 27 Καθόσον η Β. υπόκειται στη γαλλική νομοθεσία δυνάμει του άρθρου 13 του εν λόγω κανονισμού, τίθεται επίσης το ζήτημα εάν είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του κανονισμού αυτού η χορήγηση των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης οικογενειακών παροχών δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας κράτους μέλους, το οποίο δεν είναι το αρμόδιο κράτος μέλος κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71. Πράγματι, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, δυνάμει της τσεχικής νομοθεσίας, η Β. μπορεί να τύχει της εν λόγω παροχής για τον λόγο και μόνον ότι έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας.
- 28 Συναφώς πρέπει να υπομνησθεί ότι ένα κράτος μέλος, το οποίο δεν είναι αρμόδιο, διατηρεί τη δυνατότητα χορηγήσεως οικογενειακών παροχών, εφόσον υπάρχει ένα συγκεκριμένο και ιδιαίτερος στενό συνδετικό στοιχείο μεταξύ του εδάφους του εν λόγω κράτους και της επίμαχης καταστάσεως, υπό την προϋπόθεση ότι δεν επηρεάζονται υπέρμετρα η δυνατότητα προβλέψεως και η αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των κανόνων συντονισμού του εν λόγω κανονισμού (βλ., συναφώς, απόφαση Hudzinski και Wawrzyniak, EU:C:2012:339, σκέψεις 65 έως 67).

- 29 Εντούτοις, το γεγονός και μόνον ότι η Β. δήλωσε ότι κατοικεί μόνιμως στην Τσεχική Δημοκρατία, χωρίς να ζει στο εν λόγω κράτος μέλος, ενώ είναι προφανές ότι η συνήθης διαμονή της ίδιας και της οικογένειάς της βρίσκεται στη Γαλλία, όπου και έλαβε επιδόματα ανεργίας, επίδομα μητρότητας από τις 9 Φεβρουαρίου 2009, και στη συνέχεια οικογενειακή παροχή παρόμοια με αυτή της οποίας την καταβολή ζήτησε ακολούθως από την Τσεχική Δημοκρατία, δεν είναι, προφανώς και υπό την επιφύλαξη των τελικών επαληθεύσεων του αιτούντος δικαστηρίου, ικανό να αποτελέσει το εν λόγω συνδυατικό στοιχείο μεταξύ της Β. και της Τσεχικής Δημοκρατίας.
- 30 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1408/71, και ιδίως το άρθρο 13 αυτού, έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος. Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος, το οποίο δεν είναι το αρμόδιο για ορισμένο πρόσωπο, δεν μπορεί επίσης να χορηγεί οικογενειακές παροχές στο πρόσωπο αυτό, εφόσον δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο και ιδιαίτερος στενό συνδυατικό στοιχείο μεταξύ της επίμαχης καταστάσεως και του εδάφους του εν λόγω πρώτου κράτους μέλους.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 31 Δεδομένης της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 32 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσία, να διευκρινιστεί εάν ο κανονισμός 883/2004 έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί, από 1ης Μαΐου 2010, να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής, βάσει της εθνικής νομοθεσίας του, σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 33 Λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου, η οποία υπενθυμίζεται στη σκέψη 21 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει, εν προκειμένω, να επισημανθεί κατ' αρχάς ότι το άρθρο 11 του εν λόγω κανονισμού, του οποίου το γράμμα αντιστοιχεί στο γράμμα του άρθρου 13 του κανονισμού 1408/71, προβλέπει ότι τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός 883/2004 υπάγονται στη νομοθεσία ενός και μόνον κράτους μέλους, του αρμοδίου κράτους. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 11, παράγραφος 3, στοιχείο ε', του κανονισμού αυτού και για λόγους ανάλογους με τους εκτιθέμενους στις σκέψεις 24 έως 26 της παρούσας αποφάσεως, η Β. εξακολουθεί να υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας.
- 34 Συναφώς πρέπει να επισημανθεί ότι η έννοια της «κατοικίας» ορίζεται, στο άρθρο 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 883/2004, ως ο τόπος της συνήθους διαμονής ενός προσώπου. Το άρθρο 11 του εκτελεστικού κανονισμού 987/2009 εξομοιώνει την κατοικία με το κέντρο συμφερόντων του ενδιαφερομένου προσώπου. Το άρθρο αυτό κωδικοποιεί, επίσης, τα στοιχεία που διέπλεσε η νομολογία του Δικαστηρίου, τα οποία μπορούν να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό του εν λόγω κέντρου συμφερόντων, όπως η διάρκεια και η συνεχής παρουσία στο έδαφος των οικείων κρατών μελών ή η οικογενειακή κατάσταση και οι οικογενειακοί δεσμοί (βλ., συναφώς, απόφαση Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, σκέψη 50).
- 35 Υπό τις συνθήκες αυτές και χωρίς να είναι αναγκαίο το Δικαστήριο να αποφανθεί επί των μεταβατικών διατάξεων του άρθρου 87 του κανονισμού 883/2004, αρκεί η διαπίστωση ότι ο κανονισμός αυτός δεν επέφερε καμία σχετική μεταβολή έναντι του κανονισμού 1408/71 όσον αφορά τις διατάξεις περί

καθορισμού του αρμοδίου κράτους μέλους και περί της έννοιας της κατοικίας, οι οποίες είναι κρίσιμες για την επίλυση της διαφοράς στην υπόθεση της κύριας δίκης. Η Τσεχική Δημοκρατία δεν είναι, συνεπώς, στην υπόθεση αυτή, το αρμόδιο κράτος δυνάμει των σχετικών κανόνων του κανονισμού 883/2004.

- 36 Κατόπιν των προεκτεθέντων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 883/2004, και ιδίως το άρθρο 11 αυτού, έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 592/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, και ιδίως το άρθρο 13 αυτού, έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος. Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος, το οποίο δεν είναι το αρμόδιο για ορισμένο πρόσωπο, δεν μπορεί επίσης να χορηγεί οικογενειακές παροχές στο πρόσωπο αυτό, εφόσον δεν υπάρχει ένα συγκεκριμένο και ιδιαιτέρως στενό συνδετικό στοιχείο μεταξύ της επίμαχης καταστάσεως και του εδάφους του εν λόγω πρώτου κράτους μέλους.
- 2) Ο κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, και ιδίως το άρθρο 11 αυτού, έχει την έννοια ότι ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρείται το αρμόδιο για τη χορήγηση οικογενειακής παροχής σε ορισμένο πρόσωπο για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο αυτό έχει δηλώσει ότι κατοικεί στο έδαφός του, χωρίς όμως τούτο και τα μέλη της οικογένειάς του να εργάζονται ή να έχουν συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος.

(υπογραφές)